

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 13 maja 2019r. oddalił odwołanie M. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 14 września 2018 r. w przedmiocie zakresu jej odpowiedzialności za długi składkowe spadkodawcy zmarłego L. B..

Sąd Okręgowy ustalił, że L. B., prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą, zmarł 19 kwietnia 2018 r. Spadek po nim na podstawie testamentu z dnia 10 kwietnia 2018 r. nabyła w całości jego żona M. B. –wprost. Zatem na podstawie art. 1031§1 k.c. ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe bez ograniczenia. Przed śmiercią w dniu 6 marca 2018 r. L. B. złożył do organu rentowego wniosek w przedmiocie umorzenia należności z tytułu składek powołując się na swój stan zdrowia (nieuleczalna choroba). W dniu 13 marca 2018 r. organ rentowy wezwał pełnomocnika L. B. - jego żonę M. B. do przedłożenia dodatkowych dokumentów. Dokumenty zostały złożone w dniu 21 marca 2018 r. Pismem z dnia 3 kwietnia 2018 r. M. B. została poinformowana o zakończeniu postępowania oraz możliwości wypowiedzenia się co do zebranego materiału dowodowego w terminie 7 dni od daty doręczenia pisma (które miało miejsce w dniu 5 kwietnia 2018 r.).

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2018 r. organ rentowy uwzględnił wniosek i umorzył należności z tytułu składek, decyzja ta została unieważniona decyzją z dnia 10 lipca 2018 r. na podstawie art.156 § 1 pkt 2, 4 i 5 k.p.a. z uwagi na śmierć strony przed wydaniem decyzji w przedmiocie umorzenia składek.

Na mocy art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych – art. 98 § 1 oraz § 2 pkt. 1, 2, 5 i 7 ustawy Ordynacja podatkowa stosuje się odpowiednio do należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, a na podstawie art. 32 ustawy o s.u.s. – także do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Praktyczny zakres następstwa w zakresie odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe spadkodawcy zależy od sposobu nabycia spadku (art. 1012 k.c.).

Przyjęcie spadku wprost skutkuje odpowiedzialnością całym majątkiem za wszystkie zobowiązania podatkowe (rozumieniu art. 98 § 1 i 2 Ordynacji podatkowej) bez wartościowego ograniczenia odpowiedzialności.

Tak więc, zgodnie z cyt. art. 98 ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o s.u.s. do odwołującej się co do odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe zmarłego L. B. mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku.

Sąd Okręgowy wskazał, iż art. 97 ordynacji podatkowej dotyczy tylko przejęcia przez spadkobierców majątkowych praw i obowiązków spadkodawcy. Nie dotyczy on praw o charakterze osobistym, niemajątkowych tej osoby. W ocenie Sądu Okręgowego do takich praw należy prawo do umorzenia należności z tytułu składek.

Przepisy umożliwiają Zakładowi umorzenie należności z tytułu zaległych składek w przypadkach uzasadnionych przede wszystkim własnym interesem ubezpieczonego. Jest to interes o charakterze osobistym, jednostkowym, a działanie organu rentowego sprowadza się w istocie do oceny sytuacji życiowej i materialnej osoby, która wniosła

o wydanie rozstrzygnięcia. We wniosku o umorzenie L. B. opisywał swoją sytuację materialną wywołaną stanem ciężkiej choroby, w jakim się wówczas znajdował.

Reasumując Sąd Okręgowy uzasadnił, iż prawo domagania się umorzenia zaległości z tytułu składek jest prawem o charakterze osobistym, ściśle związanym

z osobą ubezpieczonego. Nie podlega dziedziczeniu w świetle kodeksu cywilnego (art. 922 k.c.) ani nie podlega przejęciu przez spadkobierców.

Sąd I instancji, powołując się na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 czerwca 2000 r., III SA 1216/99, Lex nr 46148; komentarz do art. 97 Ordynacji podatkowej Rafał Dowgiera) uzasadnił, że M. B. ma prawo do złożenia wniosku w przedmiocie umorzenia należności z tytułu zaległych składek (które odziedziczyła po mężu) ale powołując się na swoją sytuację osobistą i majątkową.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, jako bezzasadne.

Apelację od powyższego wyroku złożyła ubezpieczona i zaskarżając go w całości, zarzuciła:

1. nierozpoznanie istoty sprawy przez nieuwzględnienie, że w obrocie prawnym funkcjonuje decyzja z dnia 26 kwietnia 2018 r.,
2. nierozpoznanie istoty sporu poprzez nieuwzględnienie, że decyzja z dnia 10 lipca 2018 r. jest decyzją bezwzględnie nieważną - została wydana z rażącym naruszeniem przepisów - i nie ostateczną, a ponadto:
3. błędne ustalenie stanu faktycznego przez brak przyjęcia, że zobowiązania, którymi została obciążona odwołująca nie istnieją ze względu na ich umorzenie decyzją z dnia 26 kwietnia 2018 r.,
4. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez brak rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na pominięciu kwestii umorzenia zaległości zmarłego męża skarżącej i nieważności decyzji z dnia 10 lipca 2018 r., przewlekłego prowadzenia sprawy przez organ oraz błędnym ustaleniu, że odwołująca ponosi odpowiedzialność z tytułu nieopłaconych składek, pomimo że nie ma zobowiązań, których zaskarżona decyzja dotyczy, ze względu na ich umorzenie decyzją z dnia 26 kwietnia 2018 r.,
5. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 328 k.p.c. poprzez brak ustawa przewidzianych wymagań co do uzasadnienia, przez brak wyjaśnienia w nim wszystkich okoliczności sprawy, które Sąd wziął pod uwagę przy orzekaniu w szczególności brak wypowiedzenia się co do funkcjonującej w obrocie prawnym decyzji z dnia 26 kwietnia 2018 r. umarzającej zobowiązania, którymi odwołująca została obciążona oraz co do zarzutów nieważności decyzji z dnia 10 lipca 2018 r. oraz
6. obrazę przepisów postępowania administracyjnego przez nieuwzględnienie art. 157 kodeksu postępowania administracyjnego i błędne przyjęcie, że decyzja z dnia 10 lipca 2018 r. jest prawidłowa, pomimo, że została wydana z oczywistym naruszeniem przepisów,
7. obrazę przepisów postępowania administracyjnego przez nieuwzględnienie art. 12 i art. 35 kodeksu postępowania administracyjnego poprzez błędne ich pominięcie przy ocenie sprawy, pomimo że decyzja z dnia 26 kwietnia 2018 r. została wydana w wyniku przewlekłego prowadzenia sprawy,
8. obrazę przepisów postępowania administracyjnego przez nieuwzględnienie art. 30 § 4 i art. 16 kodeksu postępowania administracyjnego i w efekcie pominięcie kwestii nieważności i nie ostateczności decyzji z dnia 10 lipca 2018 r. oraz funkcjonowania w obrocie prawnym decyzji umarzającej zaległości zmarłego męża skarżącej, a tym samym doszło do naruszenia trwałości ważnych decyzji,

9. błędne ustalenie stanu faktycznego poprzez przyjęcie, że decyzja z dnia 10 lipca 2018 r. pomimo rażącego naruszenia przepisów o właściwości, funkcjonuje w obrocie prawnym nie uwzględnienia, że zadłużenie, które zostało przeniesione na odwołującą nie istnieje.

Powołując powyższe, wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości i uchylenie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 września 2018 r. oraz umorzenie postępowania w związku z jego bezprzedmiotowością,
2. względnie uchylenie zaskarżanego wyroku Sądu Okręgowego oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi ubezpieczeniowemu ze wskazaniem na stwierdzone uchybienia przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego,
3. zasądzenie od organu ubezpieczeniowego na rzecz odwołującej się strony kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Rozpoznając apelację M. B., Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja odwołującej nie zasłużyła na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny i na tej podstawie dokonał właściwej subsumpcji do obowiązujących przepisów prawa, znajdujących zastosowanie w sprawie. W szczególności ma rację ten Sąd, dowodząc, iż charakter instytucji umorzenia należności z tytułu składek ma wymiar osobisty i zależy wyłącznie od oceny sytuacji życiowej i materialnej osoby, która wniosła o wydanie rozstrzygnięcia. Analiza tej sytuacji, dokonana przez organ rentowy w odniesieniu do L. B., uzasadniała zastosowanie umorzenia należności z tytułu składek i niewątpliwie finalnie doprowadziłaby do takiego rozstrzygnięcia. Nie znajduje ona jednakże zastosowania w odniesieniu do odwołującej. Jej sytuacja osobista i majątkowa – jako spadkobierczyni zmarłego - może być przedmiotem oceny przez organ rentowy, o ile wystąpi ona ze stosownym wnioskiem.

Należy wskazać przy tym, iż Sąd Apelacyjny nie miał żadnych wątpliwości co do tego, że decyzja organu rentowego z dnia 26 kwietnia 2018r., wydana w stosunku do L. B. już po jego śmierci, nie ma racji bytu w obrocie prawnym. Nie zmieni tej oceny okoliczność, iż wydanie przez organ rentowy decyzji z dnia 10 lipca 2018r., anulującej decyzję z dnia 26 kwietnia 2018r., - zdaniem apelującej - nastąpiło z naruszeniem procedury przewidzianej dla takich sytuacji w kodeksie postępowania administracyjnego. Wypada przy tym zauważyć, iż decyzja organu rentowego z dnia 26 kwietnia 2018r. nigdy się nie uprawomocniła, gdyż nie została skutecznie doręczona adresatowi na skutek jego śmierci, a pełnomocnictwo udzielone odwołującej wygasło z dniem 19 kwietnia 2018r. Ewentualny błąd w procedowaniu administracyjnym - zdaniem Sądu Apelacyjnego - nie odbiera przynajmniej skuteczności decyzjom organu rentowego w tym względzie na gruncie przepisów prawa w zakresie ubezpieczeń społecznych, jeżeli jest z nimi zgodny.

Z powyższych powodów, zarzuty apelacji nie mogły zasłużyć na uwzględnienie, a podnoszone w niej argumenty nie spotkały się z akceptacją Sądu Apelacyjnego. Większość z tych zarzutów koncentruje się wokół kwestii związanych z postępowaniem administracyjnym, co nie poddaje się kontroli w niniejszym postępowaniu sądowym.

Jak to wskazano wyżej, argumentacja Sądu Okręgowego, wyrażona w kontrolowanym wyroku, była prawidłowa, również w zakresie poprawności zastosowania treści art. 328 k.p.c., co musiało skutkować w postaci oddalenia apelacji.

Rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego znajduje zastosowanie w treści art. 385 k.p.c.

/-/SSA A.Kolonko /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA W.Nowakowski

Sędzia Przewodniczący Sędzia